

До картотеки педагога

Типи уроків

Кожний проведений учителем урок є унікальним і відрізняється від інших метою, змістом, методами, структурою тощо. Необхідність об'єднати уроки в певні групи виникла у педагогіці досить давно. На сьогодні проблема типології уроків ні у світовій, ні у вітчизняній науці остаточно не розв'язана. Існує більше десяти типологій, що пояснюється різноманітністю ознак, за якими дослідники класифікують уроки. Тому єдиної загальноприйнятої класифікації не існує.

Наприклад, С.В. Іванов, взявши за основу головні етапи навчального процесу і характер діяльності, виділяє уроки:

- вступні(увідні);
- первинного ознайомлення з матеріалом;
- формування понять, встановлення закономірностей і правил;
- повторення та узагальнення;
- застосування здобутих знань на практиці
- формування навичок(тренувальні);
- контрольні;
- комбіновані.

І.Н. Казанцев класифікує уроки за основним способом їх проведення і виділяє такі типи:

- урок-лекція;
- урок-бесіда;
- урок-екскурсія;
- кіно урок;
- урок з різними видами занять;
- урок самостійної роботи учнів;
- лабораторні та практичні.

Найважливішою складовою навчально-виховного процесу, його відправною точкою є дидактична мета. Тому, на нашу думку. Найбільш реальними й наближеними до практики є типології, в основу яких покладено саме цей критерій, що розроблявся Б.А. Онищуком, Г.І. Щукіною, Н.А. Сорокіним, М.І. Махмутовим, І.Ф. Варламовим та ін. Узагальнено ця класифікація має такий вигляд:

- урок формування(засвоєння) знань;
- урок формування(засвоєння) і вдосконалення навичок та вмінь;
- урок застосування(закріплення) знань, умінь та навичок;
- урок узагальнення та систематизації знань;
- урок контролю та коригування знань, умінь, навичок;
- комбінований урок.

Кожен із цих уроків може бути проведений у різних формах(лекції, гри, уявної подорожі, практичної роботи тощо), тому доречно в поурочних планах окремо записувати тип уроку і форму його проведення та обов'язково чітко формулювати мету.

Тип уроку вчитель обирає залежно від місця цього уроку в межах теми, його змісту й завдань, віку учнів, власного досвіду та ін. Кожному з типів уроку відповідає певна структурна послідовність, хоча сьогодні вона вже не регламентується настільки жорстоко(наприклад, змінена послідовність етапів).

Урок засвоєння нових знань.

Мета: оволодіння учнями новими навичками, матеріалом та новими способами діяльності.

Структура:

1. Організаційний момент.
2. Підготовка до сприйняття матеріалу або актуалізація опорних знань, умінь, уявлень та чуттєвого досвіду.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Оголошення теми, мети, завдань уроку.
5. Вивчення нового матеріалу(первинне засвоєння)
6. Осмислення нових знань, умінь.
7. Закріплення, систематизація та узагальнення.
8. Контрольно-коригувальний етап.
9. Підбиття підсумків уроку.
10. Інструктаж щодо виконання домашнього завдання.

Найчастіше таким уроком є вступний урок курсу(теми, розділу), коли він незначною мірою пов'язаний з темою попереднього уроку. Також доречно обрати цей тип у випадку, коли зміст матеріалу складний, об'ємний, містить значну кількість нових понять і положень.

Може використовуватись пояснювально-ілюстративний, проблемний виклад. Заняття можна провести у формі бесіди, лекції, уявної подорожі чи екскурсії, відео уроку, навчальної конференції з підготовленими доповідями, повідомленнями) учнів. Під час проведення уроку доречні конспектування, складання тез, опорних схем, робота з підручником, картою, довідниками тощо. Головне, щоб вивчення нового матеріалу учнями відбувалося не пасивно, а ході різноманітної активної пізнавальної діяльності.

Урок формування та вдосконалення вмінь і навичок .

Мета: закріплення й усвідомлення раніше засвоєного матеріалу(знань, умінь, навичок) і формування нових навичок та вмінь.

Основою такого уроку можна назвати тренування в різних варіантах, яке вимагає від учня перенесення знань і вмінь у нові, нестандартні ситуації. Для проведення таких уроків використовується практична робота. У педагогічній літературі саме цей тип уроку рекомендується як найбільш доречний для таких предметів, як фізика. Хімія, біологія і. Звичайно, географія. Практичні роботи у значній кількості представлені у навчальних програмах, та й практичні завдання(особливо картою) є невід'ємною складовою фактично кожного уроку географії

Структура:

1. Організаційний момент.
2. Актуалізація опорних знань та їх коригування. Повідомлення теми та мети.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Вступні вправи(використання вивченого в стандартних умовах).
5. Пробні та тренувальні вправи(використання вивченого в стандартних умовах).
6. Творчі вправи.
7. Підсумки уроку.
8. Домашнє завдання.

Зміст уроків цього типу має значні можливості для великої варіативності завдань і тому сприяє диференціації та індивідуалізації навчання. Уроки формування та вдосконалення вмінь і навичок можуть проводитись у вигляді ігор, змагань, уявних експедицій тощо та поєднувати й індивідуальні, і фронтальні, і групові методи роботи.

Коли на практичну роботу відводиться ціле заняття, то може бути використаний такий тип уроку, як урок використання знань, умінь і навичок . Структура таких уроків складається з етапів:

1. Перевірка домашнього завдання; коригування опорних знань, умінь, навичок.
2. Повідомлення теми й мети уроку.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Загальний інструктаж, усвідомлення учнями алгоритму дій.
5. Самостійне виконання учнями завдань під контролем і за допомогою вчителя.
6. Звіт про виконання роботи. Узагальнення й систематизація результатів роботи.
7. Підсумки уроку.
8. Домашнє завдання.

Уроки закріплення знань, умінь і навичок (уроки повторення).

Мета: повторення та закріплення, уточнення та поглиблення попередньо засвоєних знань, умінь і навичок.

На жаль, деякими чинними програмами не виділено часу на спеціальні уроки повторення і закріплення. Як правило, вчителі проводять такі уроки наприкінці вивчення великих розділів, на початку навчального року або під час підготовки до іспитів. Значний обсяг матеріалу, що виноситься на повторення, дає змогу урізноманітнити форми роботи та сприяти підвищенню зацікавленості учнів до вивчення предметів.

Особливістю й одночасно складністю цього типу уроків є вміння визначати обсяг навчального матеріалу, виділяти головні ідеї, поняття, правила й добирати відповідні завдання.

Структура:

1. Повідомлення теми, мети уроку.
2. Мотивація навчальної діяльності.
3. Повторення основних понять теми.
4. Повторення основних закономірностей, правил теми.
5. Виконання практичних завдань на повторення і закріплення основних умінь і навичок.
6. Підсумки уроку.
7. Домашнє завдання.

Уроки систематизації й узагальнення знань .

Мета: встановлення рівня оволодіння учнями основних теоретичних знань, повторення, більш глибоке осмислення навчального матеріалу, приведення його до певної системи.

Структура:

1. Повідомлення теми й мети уроку.
2. Мотивація навчальної діяльності.
3. Відтворення та коригування опорних знань.
4. Узагальнення та систематизація понять.
5. Засвоєння провідних ідей і теорій на основі широкої систематизації.
6. Домашнє завдання.

Для систематизації та узагальнення виділяються ключові питання відповідного курсу. Увага звертається на знаходження та розкриття в уже вивченому матеріалі закономірностей, логічно-наслідкових зв'язків. Глибокої сутності процесів та явищ; на перехід від окремих до більш широких узагальнень. Слід звернути увагу на те, що

систематизація передбачає певну форму відображення окремих фактів у певній системі взаємозв'язків – схему, узагальнюючу таблицю тощо. У жодному разі не можна вважати систематизацією просте відтворення окремих фактів або дій наприкінці вивчення теми – це буде просте повторення.

Урок такого типу може проходити у формі оглядової лекції, бесіди, опитування і виконання системи завдань та ін.

Урок перевірки та коригування знань, умінь і навичок.

Мета: перевірка якості та міцності засвоєного матеріалу, сформованість умінь і навичок, внесення коректив.

Структура:

1. Повідомлення теми та мети уроку.
2. мотивація навчальної діяльності.
3. Перевірка знань фактичного матеріалу основних понять.
4. Перевірка глибини усвідомлених умов.
5. Використання знань у стандартних умовах.
6. Використання знань у змінених умовах.
7. Збір виконаних завдань (їх перевірка, оцінювання, аналіз, як правило, виконується до наступного уроку).
8. Підсумки уроку.
9. Домашнє завдання.

Якщо робота проводиться письмово, то пункти 3-6 відображають логіку побудови завдань контрольної роботи.

Такі уроки проводяться наприкінці вивчення теми, розділу й виконують цілу низку функцій: контролюючу, навчальну, виховну, діагностуючу та ін.

Уроки перевірки можуть бути організовані досить різноманітно (у вигляді ігор-змагань, аукціонів, огляду знань тощо), мають широкі можливості для поєднання індивідуальної, і групової роботи.